

De bestrijding van invasieve waterplanten loont

Bianca Veraart ⁽¹⁾ en Didier Soens,

Provinciebestuur Antwerpen – departement Leefmilieu - dienst Waterbeleid, Koningin Elisabethlei 22, 2018 Antwerpen,

⁽¹⁾ e-mail: bianca.veraart@admin.provant.be

Inleiding

Waterbeheerders worden sinds 2000 geconfronteerd met enkele uitheemse waterplantensoorten die voor problemen zorgen in waterlopen. Het betreft soorten die o.a. in tuincentra te koop worden aangeboden en die zich vanuit voornamelijk particuliere vijvers verspreid hebben. Deze soorten woekeren enorm en kunnen de waterafvoer belemmeren en schade veroorzaken aan constructies in de waterlopen. Anderzijds hebben ze ook een negatieve impact op de ecologie van de waterlopen. De bekendste en meest problematische soorten voor de waterbeheerders zijn

Figuur 1 a: grote waternavel (*Hydrocotyle ranunculoides* L.f.) © provincie Antwerpen)

Figuur 1 b: parelvederkruid (*Myriophyllum aquaticum*) © provincie Antwerpen) ook diamantkruid genoemd omwille van de glinsterende waterdruppeltjes tussen de bladeren.

Figuur 1 c: waterteunisbloem (*Ludwigia grandiflora*) © provincie Antwerpen) ook *L. palustris* of *uruguayensis* genoemd

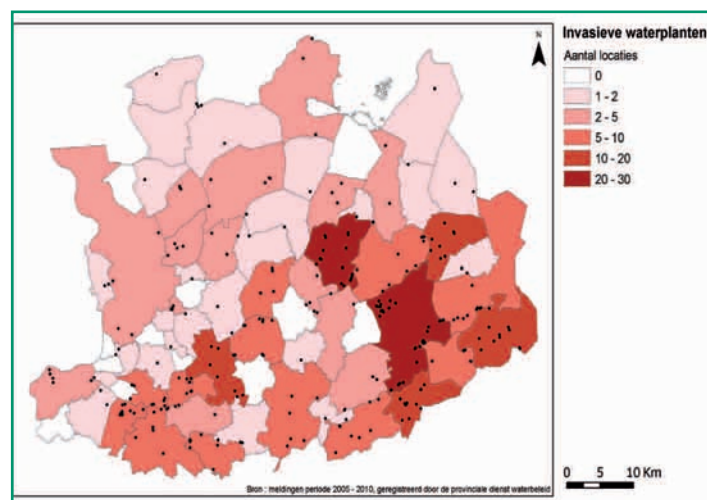
grote waternavel (*Hydrocotyle ranunculoides*) (figuur 1a), parelvederkruid (*Myriophyllum aquaticum*) (figuur 1b) en waterteunisbloem (*Ludwigia grandiflora*) (figuur 1c). Voor een meer gedetailleerde beschrijving wordt verwezen naar het artikel “Neofyten in het Vlaamse water: signalement van vaste waarden en rijzende sterren” (Denys et al., 2004) verschenen in het tijdschrift van Natuurpunt ‘Natuur.focus’. Dit artikel kan geraadpleegd worden op de website www.provant.be/waterbeleid onder het hoofdstuk exoten.

Hoe verspreiden ze zich?

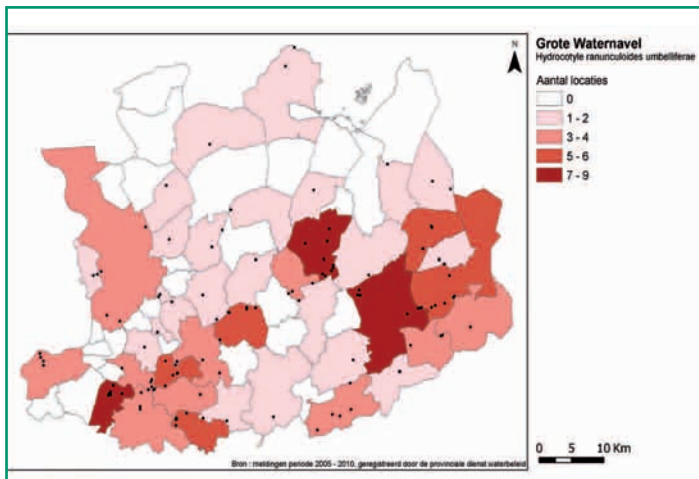
De eerste vestiging in een waterlichaam gebeurt meestal vanuit vijvers. In de meeste gevallen worden de planten na woekering in de vijver door de eigenaar in de waterloop of gracht gedumpt. In onze provincie komen de exoten vooral voor in valleigebieden waar veel private vijvers te vinden zijn zoals in het Netebekken. Soms worden ze ook gekweekt in openbare wateren of privé-grachten, die vaak in verbinding staan met waterlopen. Daarnaast kunnen overstromingen de verspreiding vanuit vijvers in het valleigebied in de hand werken. Verdere verspreiding van de planten gebeurt door stengelfragmenten die vrij gemakkelijk tot nieuwe planten kunnen uitgroeien. Deze fragmenten ontstaan vaak tijdens het ruimen van kruid uit de waterlopen. De natuurvriendelijke machines die hiervoor worden gebruikt, zoals een maaikorf, snijden de planten af waardoor het risico op wegdrijvende stengelfragmenten groter is. Bovendien wordt het maaisel vaak op de oever gelegd zodat dit gemakkelijk terug in het water kan terechtkomen.

Aanpak in de provincie Antwerpen

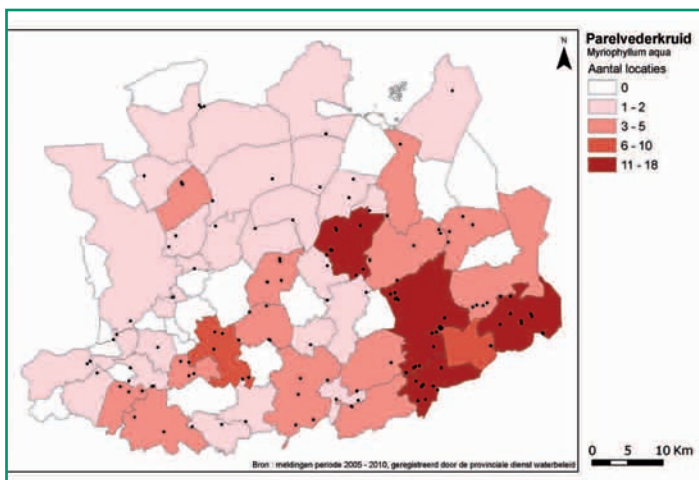
Sinds 2005 worden in onze provincie deze exoten consequent aangepakt. De aanpak bestaat uit 3 pijlers: inventarisatie van de verspreiding, het vermijden van nieuwe groeiplaatsen en tot slot de bestrijding op zich. De dienst Waterbeleid coördineert alles, dit wil zeggen dat ook meldingen op waterlopen die niet onder onze bevoegdheid vallen, worden doorgegeven aan de verantwoordelijke waterbeheerders. Bovendien worden de lokale besturen geholpen bij de bestrijding indien het over langere trajecten gaat. We zorgen er ook voor dat de planten voldoende gekend zijn bij terreinmedewerkers van diverse besturen. Dit alles heeft er voor gezorgd dat we nu op 285 locaties de aanwezigheid van deze exoten hebben vastgesteld. (zie figuren 2, 3, 4 en 5)

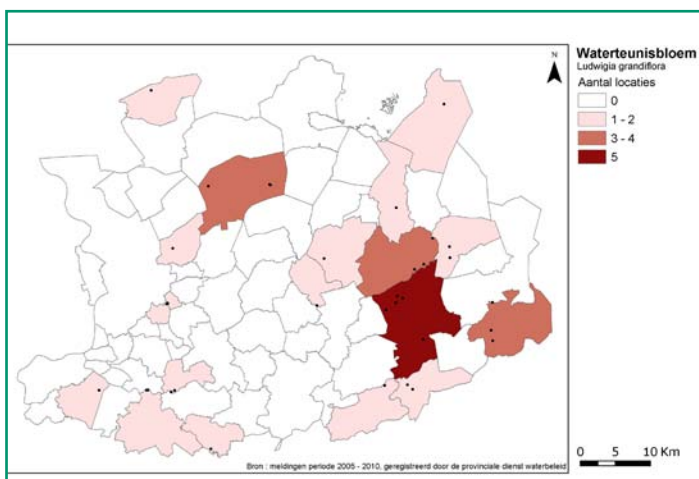
Figuur 2: Aantal locaties in de provincie Antwerpen met het voorkomen van de drie invasieve waterplanten: grote waternavel (*Hydrocotyle ranunculoides*), parelvederkruid (*Myriophyllum aquaticum*) en waterteunisbloem (*Ludwigia grandiflora*) (© dienst Waterbeleid, provincie Antwerpen)

Figuur 3: Voorkomen van grote waternavel in de provincie Antwerpen (© dienst Waterbeleid, provincie Antwerpen).

Figuur 4: Voorkomen van parelvederkruid in de provincie Antwerpen (© dienst Waterbeleid, provincie Antwerpen).

Figuur 5: Voorkomen van waterteunisbloem in de provincie Antwerpen (© dienst Waterbeleid, provincie Antwerpen).

Hiervan bevinden zich 42 locaties op provinciale waterlopen. Het aantal nieuwe meldingen neemt wel af, maar helaas blijven er toch jaarlijks nieuwe locaties bijkomen. Zo werden er in 2009 20 nieuwe locaties gevonden. De bestrijding zelf gebeurde in geval van grote hoeveelheden met machines, maar dan met technieken die vermijden dat de planten versnipperd worden en verder

verspreid worden. De beste techniek echter is de handmatige waarbij de kleine groeikernen met wortel uitgetrokken worden en dit minstens maandelijks in het groeiseizoen. Dit gebeurde door onze eigen medewerkers, door gemeentelijke arbeiders en via sociale tewerkstellingsprojecten. Ondertussen kunnen we met trots melden dat er op 132 locaties geen exoten meer te vinden zijn. Onze eerste aandacht gaat uiteraard uit naar de provinciale waterlopen en we kregen de planten weg op 26 van de 42 locaties, dus 62 % van de ooit aangemelde locaties op 2de categorie waterlopen zijn nu exotenvrij.

De laatste pijler, maar daarom niet de minst belangrijke, is het vermijden van de verspreiding van de soorten. Momenteel worden de planten nog verkocht in tuincentra en op markten. De voorbije jaren hebben wij actief de problematiek in de media gebracht, bij de federale en Vlaamse overheid aangeklopt en burgers actief benadert indien zij exoten in hun vijver hadden staan. Eindelijk is het zover dat zowel de federale als de Vlaamse overheid bijna klaar zijn met verbodsbepalingen m.b.t. invoer, verhandelen, verkoop, ... Er was recent ook nog een hoopgevend overleg met de sector van de tuincentra. Het is nu wachten op de definitieve goedkeuringen en hopen dat er voldoende toezicht wordt gehouden en de sector geen nieuwe probleemsoorten invoert.

Wat brengt de toekomst?

De provincie zal de bestrijding zoals deze al jaren wordt toegepast verderzetten. Er zijn echter sommige locaties waar de huidige aanpak niet werkt of niet haalbaar is. We zijn daarom ook recent ingestapt in een Interreg IV-project rond invasieve exoten (zie kader 2). In dit Europees gesubsidieerd project zullen tussen partners uit Vlaanderen en Nederland ervaringen met de huidige bestrijdingstechnieken worden uitgewisseld, de methodiek verder op punt worden gezet en er zal worden gezocht naar alternatieve technieken die dan ook effectief uitgetest kunnen worden. Daarnaast lopen er ook allerlei onderzoeksprojecten rond het voorspellen van het invasieve karakter van deze soorten. Tot slot is ook een Europees project gestart rond communicatie en preventie waarbij het vooral de bedoeling is de tuinsector in al zijn facetten zeer actief te benaderen.

Meer info?

Meer informatie is terug te vinden op de website van de dienst Waterbeleid van de provincie Antwerpen onder de rubriek van ongewenste fauna en flora (www.provant.be/waterbeleid).

Referenties

Denys L., Packet J. en Van Landuyt J., 2004: Neofyten in het Vlaamse water: signalement van vaste waarden en rijzende sterren. *Natuurfocus*: 3(4): 120-128.